

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 18. broj

1. svibnja 2025.

cijena 300 Ft

Dani hrvatskoga jezika u Krleži

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

3. – 5. stranica

O Dužijanci u Mostaru 2023.

6. i 7. stranica

Hrvatska referatura

9. stranica

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod
„Stipan Blažetin”

16. – 18. stranica

Sretna škola

Nedavno je u petrovošelskoj školi priredjen susret sretnih škola i to me je posebno razveselilo, pogotovo zbog niza negativnih vijesti koje možemo čitati u medijima.

Kako jedna škola može biti „sretna“? Po pravilima projekta tu titulu može dobiti ustanova koja udovolji raznim kriterijima i aktivnostima. Vjerujem da se, čim se potakne jedna tema, o njoj razmišlja te sudionici pokušaju učiniti nešto za nju, što je vrlo pozitivno. Najčešće od djece čujemo kako ne vole ići u školu jer su preopterećeni, pogotovo u višim razredima osnovnih škola i u srednjim školama, kad imaju i po 7-8 sati nastave. Onda još treba napisati zadaću, učiti za sljedeći dan. Ako govorimo o „sretnoj“ školi, vjerujemo da bi u tom smislu svi trebali osjećati tu sreću – učenici, učitelji, pa i roditelji. Ne znam može li se u jednoj školskoj ustanovi postići da svi budu 100 % zadovoljni i sretni, ali ako se približava tom postotku, to je velik uspjeh.

Izvršena su neka anketiranja među djecom što bi za njih zapravo trebala značiti sretna škola. Zanimljivo je da u njihovim odgovorima nigdje ne nalazimo da im je potrebno neko pomagalo ili igra-lište, tj. predmeti, nego je u svakom odgovoru važan ljudski faktor. U odgovorima je najčešće to da je u sretnoj školi učiteljica ljubazna, vesela, ne plaši učenike lošim ocjenama, pomaže djeci kojoj teže ide s učenjem, da ni djeca ni učitelji ne govore grube riječi, nema nasilja, u razredu su svi prijatelji (i oni koji su siromašniji), škola u kojoj se puno priča, u kojoj se slobodno razgovara o temama o kojima treba učiti, u kojoj djeca zajedno ukrašavaju svoj prostor, zajedno idu na izlete, šetnje, čiste svoj prostor... Iz svih njihovih odgovora jasna je želja da budu voljeni, imaju prijatelje, da ih prihvaćaju onakvima kakvi jesu, da ih poslušaju, osjećaju partnerstvo sa svih strana, da svi razmišljaju u zajedništvu... Zapravo da im škola bude drugi dom. To je emocionalno zajedništvo, humanost, tj. sreća i dobrobit pojedinca i društva. A kad su u društvu pojedinci sretni, sretno je cijelo društvo. Vjerujem da je u „sretnim“ školama sve ovo prisutno na zadovoljstvo svih partnera, pa neka se širi mreža „sretnih“ škola.

Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„Nakon izbora u prosincu 1994. godine i utemeljenja lokalnih narodnosnih samouprava, u proljeće 1995. osnovane su prve državne narodnosne samouprave.“

Potpuno ispod radara prošla je činjenica da je 1. travnja 1995., prije 30 godina, na skupu elektora utemeljena prva državna samouprava Hrvata u Mađarskoj, tad pod imenom Zemaljska hrvatska manjinska samouprava. Izabrani zastupnici, njih 50, dobili su vjerodajnice 8. travnja u Mađarskom parlamentu.

Nakon više od jednog stoljeća 1993. godine donesen je Zakon o pravima nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, poznat kao Zakon o narodnostima, koji je utvrdio položaj i prava 13 povijesnih (autohtonih) manjina u Mađarskoj te stvorio pravni okvir za sustav narodnosne samouprave. Nakon izbora u prosincu 1994. godine i utemeljenja lokalnih narodnosnih samouprava, u proljeće 1995. osnovane su prve državne narodnosne samouprave.

Cijeli sustav i pravila narodnosnih izbora s vremenom su se mijenjali. Nastale su i regionalne – županijske samouprave, a iz državnog proračuna izdvojena su sredstva za osnivanje i rad različitih institucija. Uz samouprave nisu nestala ni društva, udruge, klubovi, a upravo zahvaljujući financijskoj stabilnosti samouprava, samoupravna i civilna sfera međusobno se podupiru.

Na temelju odluke Državnog izbornog povjerenstva Ministarstvo unutarnjih poslova sazvalo je skup hrvatskih elektora u Mađarskoj radi izbora zastupnika buduće državne hrvatske samouprave. Hrvatski elektori bili su izabrani zastupnici mjesnih hrvatskih samouprava u Mađarskoj, ukupno njih 270. Na skupu su među sobom trebali izabrati buduće zastupnike Skupštine državne hrvatske samouprave. Po unaprijed postignutim dogovorima biralo se 50 zastupnika. Na skup se odazvao 231 elektor. Skup je pozdravio tadašnji zemaljski tajnik Saveza Hrvata u Mađarskoj Mijo Karagić, a

do izbora predsjedatelja skupa (elektora II. budimpeštanskog okruga Stipana Vujića) skup je vodio najstariji elektor – Jozo Bende iz Aljmaša.

Prihvaćen je poslovnik za izbore Zemaljske hrvatske manjinske samouprave, imenovan je tročlani odbor za prebrojavanje glasova, kandidirani su elektori za zastupnike te je tajnim glasanjem izabrano 50 osoba. Svoju prvu sjednicu održali su 29. travnja, kad su među sobom izabrali predsjednika – Miju Karagića. Izabrana su i tri dopredsjednika: Mišo Hepp, Vince Hergović i Joso Ostrogonać. Donesena je i odluka o formiranju osam komisija (odbora) te odluka o utemeljenju ureda na čelu s upraviteljem.

Što je bio cilj ZHMS-a? Po riječima njezina tadašnjeg predsjednika trebalo je dokazati da su Hrvati u Mađarskoj politički čimbenik, a ne samo folklorna skupina bez nacionalnog identiteta. Mađarska vlada, uz uvažavanje mađarskih zakona i međunarodnih sporazuma, trebala je osigurati pravne i financijske uvjete za djelovanje.

Među glavnim zadacima istaknuto je: očuvanje jedinstva Hrvata u Mađarskoj, vraćanje i stabiliziranje društvene uloge hrvatskoga jezika, izrada strukture koja će obuhvatiti sve etničke skupine, postojeća udruženja, znanstvene i kulturne organizacije kao i uspostavljanje ravnopravnog partnerstva s mađarskim političkim i administrativnim tijelima te aktivno sudjelovanje u razvoju dobrosusjedskih odnosa Hrvatske i Mađarske.

Zaključeno je kako Hrvati u Mađarskoj – kojih je, prema tadašnjim izjavama, bilo 90 tisuća – imaju dobre kadrovske potencijale koji mogu osigurati očuvanje hrvatskog života u Mađarskoj i u 21. stoljeću.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

DANI HRVATSKOGA JEZIKA U KRLEŽI

Od 10. do 14. ožujka u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže održani su Dani hrvatskoga jezika koje je obilježila bogata serija programa. Učenici od 1. do 12. razreda sudjelovali su na različitim aktivnostima: natjecanjima, radionicama, predavanjima, kvizovima te svečanim događanjima.

Sudionici svečanog programa otvaranja Dana

PONEDJELJAK

U ranim prijepodnevним satima u auli škole za učenike od 7. do 12. razreda predavanje o Faustu Vrančiću održala je dr. sc. Marijana Borić, viša znanstvena suradnica zaposlena na Odsjeku za povijest prirodnih i matematičkih znanosti HAZU-a. Bavi se istraživanjem povijesti matematike, fizike i astronomije te razvojem nastave

započela je ciklus kolokvija o hrvatskom znanstvenom nasljeđu u europskom kontekstu, o čemu je predavala u Hrvatskoj i inozemstvu (Rim, Prag, Budimpešta, Pečuh, Beč).

Istoga dana u prijepodnevним satima u školskoj plesnoj dvorani započela je tjedna folklorna radionica za školsku plesnu skupinu pod vodstvom Ivana Ivančana.

školsku aulu i pratiti događanje. Program su pripremili učenici 12. i 6. razreda, članovi pjevačkog zbora nižih razreda osnovne škole te članovi školskog tamburaškog orkestra uz podršku svojih učitelja.

UTORAK

U prijepodnevним satima u školskoj plesnoj dvorani odvijala se folklorna radionica za školsku plesnu skupinu pod vodstvom poznatog plesnog stručnjaka Ivana Ivančana, nekadašnjeg umjetničkog ravnatelja Ansambla narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO. On je od ponedjeljka do petka vodio dnevne dvosatne folklorne radionice

Folklorna radionica za školsku plesnu skupinu

egzaktne znanosti u Hrvata. Poseban joj je znanstveni interes usmjeren na članove istaknute hrvatske obitelji Vrančić. Autorica je brojnih znanstvenih radova, izložbi, prikaza i knjiga o Faustu Vrančiću. Kao voditeljica projekta „Upoznajmo hrvatsku znanstvenu baštinu“ 2016. godine

U školskoj auli održana je promocija knjige „Šumska škola“ autorice Đurđice Gatjal za učenike nižih razreda osnovne škole.

U ranim poslijepodnevним satima svečano su otvoreni Dani hrvatskoga jezika. Program je izveden dvaput jer svih 400 učenika škole nije moglo istodobno stati u

Nasmijani

za školsku plesnu skupinu. Djeca su uživala u radu s poznatim stručnjakom, a i odrasli su imali što naučiti. Završni nastup održan je u petak, kad je školska plesna skupina u auli izvela scenski prikaz međimurskih plesova prema koreografiji Ivana Ivančana.

Održana je promocija knjige poezije Đurđice Gatjal za učenike 5. i 6. razreda u školskoj auli. Poseban doživljaj bio je susret

Pažljivo slušateljstvo

s glumcima iz kazališne predstave „Sjeti me se“, koju je postavilo Hrvatsko kazalište Pečuh, a čija je premijera bila 14. ožujka.

Središnji dio dana bilo je školsko natjecanje u kazivanju stihova za učenike od 1. do 12. razreda. Natjecanje se odvijalo po kategorijama: 1. i 2. razredi; 3. i 4. razredi; 5. i 6. razredi; 7. i 8. razredi; 9. – 11. razredi.

SRIJEDA

Srijeda je započela predavanjima u školskoj auli. Predavanja su za učenike od 7. do 12. razreda održali bivši učenik škole Vjekoslav Blažetin (Institut za istraživanje migracija) te dr. sc. Maja Matijević (Institut za hrvatski jezik).

Spoklonom u ruci

Svaki od predavača na zanimljiv način približio je učenicima teme o pravopisu, rječniku, pisanju velikoga i maloga slova, glasovne promjene, sastavljeno i nesastavljeno pisanje, pravopisne znakove i kraćenje riječi. Učenici su pokazali svoje znanje i brzinu u rješavanju kviza koji su za njih sastavili predavači.

Znanstveni interes dr. sc. Maje Matijević u Institutu za hrvatski jezik povezan je s izradom rječnika, a užu su joj predmet interesa

Maja Matijević s poklonima Instituta za hrvatski jezik za ravnateljicu Janju Živković Mandić

leksičko-semantički odnosi u hrvatskome jeziku. Znanstveni interesi Vjekoslava Blažetina obuhvaćaju analizu diskursa, nacionalne manjine, manjinski identitet, hrvatski kao manjinski jezik.

U ime Instituta za hrvatski jezik dr. sc. Maja Matijević poklonila je dvije vrijedne knjige pobjedniku kviza – ravnateljici škole Janji Živković Mandić.

„Učenici su tijekom predavanja i kviza pokazali interes i znanje o pravopisu i gramatici. Lijepo je vidjeti i čuti živi hrvatski jezik izvan Hrvatske. Ja sam pohađala veliku školu u kojoj nisu svi bili tako bliski i uvijek me oduševi zajedništvo koje vidim u hrvatskoj manjinskoj zajednici u Mađarskoj, što posebno osjećam u Krleži. Nadam se da će učenici i nakon završetka škole govoriti hrvatski jezik i zadržati zajedniš-

tvo koje su pokazali“, izjavila je za Hrvatski glasnik dr. sc. Maja Matijević uz zahvalu organizatorima na pozivu i gostoprimstvu.

Istoga dana za učenike od 7. do 12. razreda održano je predstavljanje Hrvatskog kalendara 2025. Kalendar izlazi u nakladi Nefitnog poduzeća „Croatica“, a predstavila ga je urednica Branka Pavić Blažetin. Mrežne stranice Nefitnog poduzeća „Croatica“ predstavila je ravnateljica poduzeća Timea Šakan-Škrln.

U auli su nakon predstavljanja i predavanja održane glavne probe za program pod nazivom „Talenti“. Najtalentiraniji učenici pokazali su svoje plesno, pjevačko, sviračko ili drugo umijeće u poslijepodnevnom programu „Krležini talenti“.

Istodobno je bila postavljena i prigodna izložba crteža najtalentiranijih učenika. Svoje radove izložili su Fanni Patak (9. r.), Janka Dolgos (7. r.), Bogi Szalai (7. r.), Dorka

Memon (6. r.), Vesna Bóhm (8. r.) i Emma Ročzkó (4. b).

ČETVRTAK

Gosti su bili djelatnici Hrvatske matice iseljenika koji su organizirali program pod nazivom „Matičin dan u Krleži“. Rukovoditeljica Matičina Odjela za znanost i obrazovanje Lada Kanajet Šimić predstavila je djelatnosti Hrvatske matice iseljenika u području poučavanja i ovladavanja hrvatskim jezikom. Nakon toga su za učenike od 1. do 4. razreda održane kulinarske i likovne kreativne radionice.

Učenici 4. razreda u veselome raspoloženju na kulinarskoj su radionici s voditeljem Tomislavom Jelićem pripremili tradicionalna hrvatska jela: langoše, tjesteninu i slastice.

I najmlađi pozorno prate program

Likovnu radionicu vodila je Sara Marđetko. Učenici od 1. do 3. razreda oslikavali su scene pripreme i uživanja u hrvatskim jelima te prikazivali tradicionalne hrvatske prehrambene proizvode koristeći likovne tehnike rezanja, lijepjenja i izrade plakata kao i crtanje na platnenim pernicama.

Program je osmišljen kao kreativno i edukativno iskustvo koje je omogućilo djeci i učiteljima da se povežu s kulturnom baštinom Hrvatske, a istodobno uživaju u zabavnim i korisnim aktivnostima.

Učenici su u skupinama posjetili Hrvatsko kazalište Pečuh i dan prije premijere pogledali kazališnu predstavu „Sjeti me se“.

U Krležinoj majici s osmijehom

Uzvanici i domaćini

Poslijepodnevni program bio je posvećen obilježavanju 30 godina djelovanja 9/N (pripremnog gimnazijskog razreda). U sklopu programa, uz riječi prisjećanja na 30. obljetnicu 9/N razreda, održana je

i modna revija „Tradic(i)JA“, nakon čega je nastupila plesna skupina gimnazijalaca. Večer je završila zabavom pod nazivom Retro diskač.

O hrvatskom jeziku

Od nekoliko riječi preko sve dužih rečenica pa do ove časti da mogu iznositi svoje osjećaje o hrvatskom jeziku – na hrvatskom jeziku. Smatram se sretnom što sam dio ove male, ali čvrste zajednice. Od malena me okružuje naš jezik – obilježio je moje djetinjstvo u pričama i uspavankama i prikazuje moju sadašnjost u njegovanju kulture. On je moja sjena. Kamo god da krenem, uvijek će me pratiti.

Mira Mođoroši, 10. r.

PETAK

Petak je bio dan bez nastavnih sati. Slavilo se, učilo, natjecalo i sudjelovalo u programima zatvaranja Dana hrvatskoga jezika, dodjele nagrada, promocije školskog spota i nastupa školske plesne skupine, koja je pokazala što je naučila u pet dana vježbanja s jednim od najboljih plesnih pedagoga Ivanom Ivančanom.

Tijekom prvog i drugog sata u školskoj auli održan je centralni program Prisjećanja na 15. ožujka i revoluciju iz 1848. godine. U razredima su se istodobno održavali edukativni kvizovi.

Tijekom četvrtog sata školska se aula napunila učenicima od 6. do 12. razreda. Ravnateljica Janja Živković Mandić imala je pune ruke posla dok je dijelila nagrade najboljima – učenicima koji su postigli najbolje rezultate na natjecanjima održanim u sklopu Dana hrvatskoga jezika.

Potom su nastupile plesne skupine osnovne škole – srednja i mala skupina – pod vodstvom učiteljice Erike Žarac. Nakon njih izveden je Scenski prikaz međimurskih plesova, koji su učenici vježbali tijekom pet dana s Ivanom Ivančanom. Na kraju programa promovirani su prošlogodišnji školski spot i himna škole.

Isti program ponovljen je na petom satu, ali ovoga puta za učenike od 1. do 5. razreda.

Branka Pavić Blažetin

Predstavljena monografija „Spomenica 2” o Dužijanci u Mostaru 2023.

U prostorijama Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji 19. veljače održana je promocija monografije „*Spomenica 2: Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, Dužijanca u Mostaru – Obnova spomen-ploče iz 1933.*”, objavljena u spomen na Dužijancu u Mostaru 2023. godine i zajedničko putovanje bačkih Hrvata iz Srbije i Mađarske u prapostojbinu u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Srbiji i Hrvatskom državnom samoupravom. Predstavljen je i film Zvonimira Sudarevića o Dužijanci u Mostaru 2023. te prikazan i film o Dužijanci u Baji 2021. godine. Predstavljanje je održano u suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Baje i Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca” iz Subotice.

Nakon pozdravnih riječi predsjednica Hrvatske samouprave i zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac-Marković zahvalila je čelnicima Udruge Dužijanca na pozivu u Mostar te podsjetila na zajedničko putovanje i nezaboravne doživljaje. Dužijance u Mostaru zatim se prisjetio i jedan od sudionika iz Mađarske, predsjednik Hrvatske samouprave Gare Martin Kubatov. Podijelivši lijepe dojmove, podsjetio je na dvodnevni program i sudjelovanje Omladinske plesne grupe uz plesače iz Baje, koja je u kulturnom programu prikazala bunjevački svatovac u koreografiji Antuna Kričkovića, a u pratnji Orkestra „Bačka” sudjelovala na prigodnoj misi u Blagaju i otkrivanju obnovljene spomen-ploče iz 1936. godine, u posjetu spomen-ploči bačkih Hrvata u župi Buna, sudjelovala na misi zahvalnici u Mostaru te završnoj povorci sudionika i svečanosti ispred Hrvatskog doma Herceg Stjepana Kosače.

Sudionici razgovora – UBH „Dužijanca” i Hrvati u Mađarskoj

U ime organizatora okupljene je u Kulturnom centru bačkih Hrvata pozdravila dopredsjednica udruge Dužijanca Ljiljana

naglasila kako Dužijanca ima jak, stabilan i prepoznatljiv utjecaj i u vrlo velikoj mjeri prepoznatljiv utjecaj na tradicionalnu kulturu ukorijenjenu u manjinskoj nacionalnoj zajednici bunjevačkih Hrvata. Dužijanca u Subotici i okolnim naseljima 2014. organizirana je 114. put. U povodu obilježavanja desete obljetnice 2024. godine Udruga Dužijanca imala je cilj na poseban način pridonijeti očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta te običaja bunjevačkih Hrvata. Tako su u nakladi Udruge izašle dvije knjige, dva svjedočenja: „Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. godine u Subotici, Svjedočenje” autora Nace Zelića s uvidom u stvaranje Dužijance i „Spomenica 2: Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu” autora mons. dr. Andrije Anišića, koji u knjizi donosi prikaz pohoda i održavanja Dužijance u Mostaru 2023. godine. Bila je to potraga za identitetom, očuvanje baštine i povezivanje s korijenima koji su unatoč razdvojenosti preživjeli vjekove. Ljiljana Dulić zahvalila je svima koji su svojim radom, ali i hodočašćem u Blagaj i Mostar

Monografiju su predstavili voditelji UBH-a „Dužijanca”

Spomenicu o Dužijanci u Mostaru 2023. godine predstavili su autor, ujedno i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca” mons. Andrija Anišić, dopredsjednica Ljiljana Dulić i direktor Marinko Piuković.

Dulić zahvalivši domaćinima promocije i suorganizatorima Dužijance u Mostaru 2023. godine. Najavila je kolaž-program uz promociju monografije i prikazivanje kratkih filmova s tragovima koji će ostati budućim naraštajima. Ona je uz ostalo

Dio publike

omogućili ono što se događalo 22. i 23. srpnja 2023. godine u Hercegovini, gdje su bački Hrvati Bunjevci sa sunarodnjacima iz Mađarske i Hrvatske zajedno slavili Dužijancu. Posebno je zahvalila snimatelju Zvonimiru Sudareviću, koji je sve zabilježio, i direktoru Marinku Piukoviću, koji je pomogao u montaži filma. Zatim je prikazan devetominutni film o proslavi Dužijance u Mostaru 2023.

Predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ i autor mons. dr. Andrija Anišić upoznao je nazočne s radom i prikupljanjem podataka za Spomenicu 2 kao i s važnošću pohoda bunjevačkih Hrvata iz Srbije, Mađarske i Hrvatske 2023. godine u prapostojbinu. Kako je istaknuo, ona je nastavak „Spomenice 1: Pohoda Bunjevaca u svoju staru postojbinu“, koju je o pohodu bunjevačkih Hrvata 1933. godine napisao Petar Pekić, a ideja se rodila još u Blagaju tijekom otkrivanja obnovljene spomen-ploče iz 1933. godine. Spomenica 2 sadržava govore, propovijedi i velik broj fotografija. Uz to je naglasio i posebno vrijedne znanstvene radove koje su napisali predavači tribine održane u Mostaru s „Bunjevačke grane hrvatskoga stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“.

„Manifestacijom ‘Dužijanica u Mostaru’ željeli smo prije svega zahvaliti svojim pradjedovima koji su nas doveli na plodne bačke ravni, ali ne zato što su nas ovamo doveli, nego zato što su nam predali u baštinu vjeru u Boga, vjernost Katoličkoj Crkvi i svijest da smo pripadnici hrvatskoga naroda i bunjevačkog roda. O tome svjedoči i ploča koju su u Blagaju postavili naši predci 1933. Prečesto ovdje nama spočitavaju i kažu da smo mi Bunjevci postali Hrvati nekim Titovim ukazom, a ploča je

postavljena 1933.! Kad se čitaju stihovi s ploče, vidi se kako početna slova stvaraju rečenicu koja glasi ‘Bunjevci su Hrvati’. Nema boljeg svjedočanstva da smo mi i sada ono što su bili naši pradjedovi, što smo bili odvijeka i vjerujem do vijeka. Osim

„Dužijanica“ za kulturu življenja „Revija Dužijanica“, među ostalim s napisom o Dužijancu u Mostaru 2023. pod naslovom „U pohodu svojim“.

Prije promocije održan je sastanak kojemu su uz čelnike UBH-a „Dužijanica“

Dio publike

toga, ovom manifestacijom željeli smo obnoviti svoje veze sa starim krajem, sa svojom prapostojbinom i divnim ljudima, hercegovačkim Hrvatima, koji sad žive na tim prostorima. Željeli smo također upravo njima pokazati i prikazati dio onoga što mi sada živimo i njegujemo u novom kraju, a to je Dužijanica“, kazao je uz ostalo mons. dr. Andrija Anišić, autor Spomenice 2, koja je nakon Subotice i Zagreba s malim zakašnjenjem predstavljena i u Baji.

Na kraju je prikazan i kratak film o Dužijancu u Baji 2021. godine, a gosti iz Subotice svojim domaćinima i nazočnima darovali su primjerke Spomenice 2 i 13. broj (od travnja 2024. godine) Ilustriranog časopisa Udruge bunjevačkih Hrvata

nazočili još član Organizacijskog odbora Dužijance Miroslav Kujundžić i urednica Revije Dužijanica Nela Skenderović, a u ime domaćina predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, predsjednica Hrvatske samouprave grada Baje Angela Šokac-Marković i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. Na sastanku je bilo riječi o dosadašnjoj, a još više budućoj suradnji subotičke Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ i bačkih Hrvata u Mađarskoj. Tom prigodom dogovorena je razmjena kulturnih društava, orkestara i drugih kulturnih priredaba kao i uzajamno posjećivanje manifestacija i raznih događanja.

S. B.

SPOMENICA 2

Priča koja će dugo trajati

Knjiga „Spomenica 2: Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu, Dužijanca u Mostaru – obnova spomen-ploče iz 1933.“ autora mons. dr. Andrije Anišića izišla je u nakladi Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ 2024. godine u Subotici.

Na 92 stranice formata A4 knjiga s brojnim fotografijama u boji, na poleđini s fotografijom obnovljene spomen-ploče postavljene 1933. godine i tekstom pod naslovom „Na prvom sastanku...“ s akrostihom uz poruku „Bunjevci su Hrvati“ (1933. godine!, op. a.), donosi niz zanimljivih napisa, dokumenata i fotografija i iz prošlosti i o brojnim događanjima iz 2023. godine.

Uz „Predgovor“ i „Uvod“ autor mons. dr. Andrija Anišić pod naslovom „Ostvareni snovi“ daje povijesni pregled pod naslovom „Svi naši pohodi prapostojbini Hrvata Bunjevaca“, a uz spomenuti pohod iz 1993. godine među ostalim možemo čitati i o pohodu bačkih Hrvata iz Mađarske 2009. godine, kad su postavili spomen-ploču na zid župne crkve u Buni.

Možemo pročitati i zanimljivu „Kroniku pripreme manifestacije ‘Dužijanca u Mostaru’“, zatim i napis „Dužijanca u Mostaru“ – događaj za pamćenje“, koji nas vodi kroz događanja u posjetu Župi Blagaj-Buna izvješćem o misnom slavlju, pozdravnim riječima domaćina i organizatora, nadalje o otkrivanju obnovljene spomen-ploče iz 1933. godine u Blagaju i posjetu ploči koju su postavili bački Hrvati iz Mađarske u Buni 2009. Pod naslovom „Izložba i tribina“ čitatelj dobiva uvid u sadržaj tribine koja je održana u Mostaru pod naslovom „Bunjevačke grane hrvatskoga stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“. Slijedi „Večer folklor i običaja bunjevačkih Hrvata“ koja je održana u subotu navečer na trgu ispred Hrvatskog doma Herceg Stjepan Kosača u Mostaru s brojnim sudionicima. „Dužijanca u Mostaru“ – vrhunac slavlja“ opisuje nam misu zahvalnicu za žetvu u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, a „Svečani mimohod“ mimohod sudionika i folklornih skupina sa završnom svečanošću u Mostaru uz brojne fotografije.

„Spomenica 2“ završava zahvalnim riječima autora pod naslovom „Vratili se svojim kućama – zahvale“ i „Zaključak – priča koja će dugo trajati“.

Završni dio knjige donosi vrijedne priloge, prije svega izlaganja predavača na

Naslovnica monografije o pohodu bunjevačkih Hrvata u prapostojbinu

tribini „Bunjevačke grane hrvatskoga stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“, između ostalih i predavanje dr. Dinka Šokčevića „Migracije bunjevačkih i drugih skupina u Ugarsku, posebice sjevernu Bačku za

vrijeme i poslije razdoblja osmanske okupacije“. Priloženo je i „Pismo fra Andrije Nikića“, predsjednika mostarske podružnice „Napretka“, te odabir najvažnijih poveznica na videozapise i vijesti o „Dužijanci u Mostaru“. Pogovor je napisala Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji.

Knjiga je ovo koja će nam sačuvati tragove za buduće naraštaje te ujedno biti poticaj za nova putovanja i hodočašća u našu prapostojbinu.

S. B.

TRENUTAK ZA PJESMU

Dom

Prijateljima, bivšim

Na pragu doma,
u kutu razočarenja
glasovir svira,
sasvim tiho,
pjesmu podozrenja.

Zvuk mu taj
dopire daleko,
dotiče duboko,
i hvata sumnju
u stijeg života
uspavana, a mlada.

Pozornica smisla
ostala je iza
čudne sjene zaborava,
sasvim blizu svoje punine,
posve daleko.

Tomislav Žigmanov

Hrvatska referatura Pečuške biskupije

Nastavak rada i u 2025. godini

Odlukom pečuškog biskupa mons. Lászlóa Felföldija nastavlja se rad povjerenstva biskupije da bi se pomoglo župnicima koji imaju na brizi i vjernike hrvatskog kao materinskog jezika te da se iziđe u susret hrvatskim samoupravama i civilnim udrugama glede njihovih vjerskih programa.

Velečasni Gabrijel Barić

Prvi radni sastanak referature, koju od 2025. godine vodi dotadašnji član vlč. Gabrijel Barić, održan je u srijedu 19. veljače 2025. godine s početkom u 17:30 u dvorani za sastanke biskupije. Mandat dotadašnjeg voditelja referature vlč. Ladislava Bačmaiija istekao je krajem prošle godine, no vlč. će svojim savjetima i prijedlozima i nadalje pomagati rad povjerenstva. Na sastanku su sudjelovali vlč. Gabrijel Barić, vlč. Ladislav Bačmai, vjeroučiteljica u hrvatskoj školi u Pečuhu Aga Tomola, fotograf Akoš Kolar, članica katoličkog i kukinjskog pjevačkog zbora Andreja Kolar, urednica katoličkog kalendara Lilla Trubić, voditeljica pjevačkog zbora A. Šenoe Marija Bošnjak, koordinatorica misa na hrvatskom jeziku u Pečuhu Vesna Velin i suradnica referature Milica Klaić Tarađija.

Dogovor je počeo i završio molitvom, a sudionici su svojim idejama te informacijama i primjedbama sastavili nacrt programa koji je sličan prošlogodišnjem. I nadalje će svake posljednje nedjelje u mjesecu biti održana sveta misa u Franjevačkoj crkvi u Pečuhu. Naizmjenično će ih predvoditi vlč. Barić i vlč. Bačmai, a za neke prigode bit će pozvani i drugi sve-

ćenici. Naravno, o tome će se informirati vjernici kao i dosad. Izražena je želja i volja da se i nadalje potpomažu vjerski programi samouprava i civilnih udruga. Tako je u povodu Vincekova održan blagoslov vi-

nove loze, promovirana je pjesmarica vlč. Bačmaiija u pečuškom hrvatskom klubu. Kao novo planira se biskupijsko hrvatsko hodočašće pod nazivom „Čuvajmo tradiciju“. Ne planira se ići daleko, nego u župe u okolici Pečuha. Program u cijelosti još nije razrađen. Novina je da će Hrvatski državni dan biti održan u Pečuhu u studenom. Planira se misno slavlje u katedrali kao i za tradicionalni adventski koncert, koji se obično održava u prvoj polovini prosinca. I ove godine bit će prva pričest, misa za maturante, a upućen će biti i poziv vrtičkoj djeci i osnovnoškolcima da sudjeluju na natjecanju u crtanju. Uz programe je predviđen i troškovnik koji treba odobriti biskupija.

Kako doznajemo, generalni konzul RH u Pečuhu Nj. Eksc. Drago Horvat izrazio je zadovoljstvo te zahvalio biskupu i svećenicima da se na polju vjerskog života mnogo i uspješno radi, što se vidi po kvalitetnim vjerskim sadržajima.

Tekst: Milica Klaić Tarađija
Izvor: www.zornicanova.hu

Bogatstvo...

Dragutin Tadijanović u dvorištu današnjeg Hrvatskog kluba Augusta Šenoe

Za sve članove Udruge saveza Hrvata u Mađarskoj

POZIVNICA

na sjednicu skupštine Udruge Saveza Hrvata u Mađarskoj

Poštovani,
u ime Udruge saveza Hrvata u Mađarskoj srdačno Vas pozivamo na sjednicu skupštine koja će se održati u **Domu kulture u Gari (adresa: Gara, ul. Lajosa Kossutha 98.) 10. svibnja 2025. godine s početkom u 10 sati i 30 minuta.**

DNEVNI RED:

1. Izvješće o aktivnostima Udruge u 2024. godini
Izlaže: predsjednik Joso Ostrogonac
2. Izvješće o poslovanju Udruge u 2024. godini
Izlaže: predsjednik Joso Ostrogonac
3. Prihvaćanje Radnog plana Udruge za 2025. godinu
Izlaže: predsjednik Joso Ostrogonac
4. Prihvaćanje Financijskog plana Udruge za 2025. godinu
Izlaže: predsjednik Joso Ostrogonac
5. Obavijest Nacionalnog izbornog povjerenstva o zakonskim izmjenama o narodnosnim udrugama, odluke o potrebnim mjerama • *Izlaže:* predsjednik Joso Ostrogonac
6. Izmjena Statuta Udruge
Izlaže: predsjednik Joso Ostrogonac
7. Izbor člana predsjedništva (Baranjska regija)

Prijedlozi i dokumenti se mogu preuzeti na poveznici www.shum.hu/kozgyules

Za kvorum je potrebno sudjelovanje više od polovine članova skupštine. U slučaju neostvarivanja kvoruma skupština će se s istim dnevnim redom sazvati u Obrazovnom centru Miroslava Krležu u Pečuhu (7624 Pečuh, ul. Szigeti 97.) 19. svibnja 2025. godine u 17 sati.

S poštovanjem:
Predsjedništvo

Priredbu podupire:

Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

IZVJEŠĆE O RADU UDRUGE SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ 2024.

Udruga Savez Hrvata u Mađarskoj svoje aktivnosti obavljala je prema odlukama usvojenim na sjednici Skupštine koja je održana u Pustari 11. svibnja 2024. godine i zaključcima sjednice Predsjedništva održane u Baji 29. ožujka 2025., te smjericama Statuta, projektnom financiranju za 2025., uplatama članarina i ostalim ostvarenim potporama.

Savez svoje aktivnosti na očuvanju baštine, kulturne aktivnosti, kao i aktivnosti na očuvanju materinskog jezika provodi u šest ravnopravnih regija koje nastanjuju pripadnici hrvatske narodnosti.

Svojim najvažnijim ciljevima Savez smatra dodatan razvoj i unapređenje narodnosnopolitičke strategije, kulturne autonomije i uvjeta rada, pravnog položaja, financijske situacije i partnerstava te stabilizaciju članske baze.

Ostvarenje istaknutih zadataka iz Radnog plana za 2024. godinu

Istaknute zadaće koje su definirane u Radnom planu za 2024. bile su sljedeće: pripreme za izbore za narodnosne samouprave, sazivanje i provedba sjednice Skupštine, zadaće u vezi s članstvom,

kadrovska pitanja, sjednice radnih tijela, precizna provedba finansijsko-gospodarskih zadaća i realizacija najvažnijih priredbi.

Zadaće u vezi s izborima za narodnosne samouprave

Predsjedništvo je sukladno ovlastima koja mu je dodijelila Skupština radilo na provedbi narodnosnih izbora, izboru kandidata, sastavljanju mjesnih, županijskih, budimpeštanskih i državnih listi.

Na taj način Savez je postigao sljedeće izborne rezultate:

Županija	Mjesne hrvatske samouprave	Županijska hrvatska samouprava	Hrvatska državna samouprava
Baranjska županija	34	1	6 osoba
Bačko-kiškunska županija	14	1	3 osobe
Budimpešta	16 okruga	1 gradska samouprava	2 osobe
Peštanska županija	3	–	–
Šomođska županija	12	1	4 osobe
Fejerska županija	3	–	–
Zalska županija	4	–	2 osobe
Željezna županija	8	–	4 osobe

Naselja:

Baranjska županija:

Ranjoš, Birjan, Fok, Križevci, Starin, Martinci, Harkanj, Katolj, Kašad, Komlo, Kukinj, Mišljen, Lančug, Lotar, Mohač, Dopsa, Kozar, Olas, Pečuh, Udvar, Pogan, Salanta, Sajk, Selurinac, Semelj, Siget, Sukit, Surdukinj, Vertiga, Šarloš, Šeljín, Šikloš, Vajslov, Vršenda, Dvor.

Napomena: naselja koja se navode kurzivom pripadaju Podravinskoj regiji. U odnosu na prethodni izborni ciklus nisu formirane hrvatske samouprave u Bremenu i Njaradu. Po prvi put hrvatske samouprave osnovane su u Verigi i Dvoru.

Bačko-kiškunska županija:

Baja, Aljmaš, Baćin, Bikić, Čavolj, Čikerija, Dušnok, Gornji Sentivan, Gara, Santovo, Kaćmar, Kalača, Kečkemet, Baškut.

Napomena: u odnosu na prethodni ciklus u županiji je osnovana jedna nova hrvatska samouprava (Baškut).

Budimpeštanski okruzi:

Óbuda-Békásmegyer, IV. okrug, VII. okrug – Erzsébetváros, IX. okrug, X. okrug – Kőbánya, XI. okrug – Novi Budim, XII. okrug, XIII. okrug, XIV. okrug, XVI. okrug, XVII. okrug, XVIII. okrug, XIX. okrug, XX. okrug, XXI. okrug, XII. okrug.

Napomena: odaziv birača bio je vrlo slab u svim okruzima. U odnosu na prethodni ciklus lista Hrvati-Horvátok u V. okrugu (Lipótváros) dobila je više glasova od liste Saveza. U IX. okrugu obje liste dobile su jednak broj glasova.

GRADIŠĆE:

Željezna županija:

Bük, Gornji Četar, Hrvatske Šice, Hrvatski Židan, Plajgor, Petrovo Selo, Prisika, Sambotel

Napomena: u Đursko-mošonsko-šopronskoj županiji Savez nije postavio listu.

Peštanska županija:

Tukulja, Senandrija, Andzabeg

Fejerska županija:

Stolni Biograd, Erčin, Dunaújváros

Šomođska županija:

Barč, Bojevo, Daranj, Tomašin, Rasinja, Dombol, Lukovišće, Nagyatád, Potonja, Brlobaš, Novo Selo, Izvar

Zalska županija:

Bečehel, Letinja, Mlinarci, Pustara

Tijekom sastavljanja državne liste došlo je do oštrog razmimoilaženja u Predsjedništvu, stajališta su se na koncu razišla. Nakon dugog argumentiranja i usklađivanja odlučio je većinski broj glasova.

Dokazalo se kako Savez mora izraditi izborni etički pravilnik u svrhu lakšeg sastavljanja liste. Unatoč teškoćama možemo zaključiti kako su izbori protekli uspješno, budući da se članstvo HDS-a većinom sastoji od kandidata Saveza, kojima pripadaju i dužnosnici (predsjednik, potpredsjednik, predsjednici odbora).

Lista Saveza Hrvata u Mađarskoj dobila je ukupno 5711 glasova (67,85%), dok je konkurentna lista Hrvati-Horvátok ostvarila 2706 glasova (33,15%). U dva naselja, Dombóváru i Kapošvaru, hrvatsku samoupravu formiralo je Društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva. Na žalost, kandidati Saveza u Dombóváru su se odrekli kandidature.

Sjednica Skupštine, Pustara, 11. svibnja 2024.

Sjednica Skupštine 2024. godine sazvana je nakon brižnih priprema. Posebno se trebalo pripaziti na omogućavanje kvoruma.

Stoga su na vrijeme izviješteni svi članovi, koji su pozive primili u pismu i putem elektroničke pošte. Svi dokumenti objavljeni su u Hrvatskom glasniku i na mrežnoj stranici Saveza.

Pustara je bila izvršni domaćin, omogućeni su svi tehnički uvjeti potrebni za održavanje sjednice. Na početku sjednice sudionike je pozdravio načelnik Ladislav Prekšen, nakon čega je uslijedilo obraćanje veleposlanika Mladena Andrića.

Članovi Skupštine prihvatili su izvješće za 2023. godinu koje je izradilo Predsjedništvo, te radni i finansijski plan za 2024. godinu. Posebna točka dnevnog reda bilo je predstavljanje i prihvaćanje državne izborne liste Saveza, a Voditelj liste Ivan Guban ukratko je predstavio svoj izborni program koji su članovi primili k znanju.

Zadaće u vezi članstva

U odnosu na protekle godine broj članova Udruge je porastao. Tomu je pridonijela i izborna godina, budući da je jedan od preduvjeta uključivanja u izbornu listu bilo članstvo u Savezu. Naravno, efekt može biti i suprotan, za očekivati je da će neki članovi, nakon što im je odbijeno uvrštenje na izbornu listu, napustiti Udrugu. Jedna od glavnih zadaća 2025. godine bit će pročišćavanje popisa članova, s posebnim obzirom na plaćanje članarina.

Sazivanje sjednica tijela Udruge

Sjednice Predsjedništva

Predsjedništvo je tijekom godine održalo pet sjednica, svaki put na drugoj lokaciji (03.02. Mišljen, 13.04. Mohač, 18.04. Pečuh, 19.09. Vlašići, 26.10. Baja). Dnevni red sjednica obuhvaćao sljedeće teme: projektne aktivnosti, izvješća i radne zadaće, financije i gospodarska pitanja, izborne zadaće, sastavljanje izbornih lista, kadrovska pitanja, priredbe tijekom godine, održavanje programa, primanje novih članova, održavanje kontakata i ocjena rezultata izbora za samoupravu.

Na sjednicama su redovito sudjelovali predsjednici Nadzornog i Disciplinskog odbora. Po potrebi pozvan je i predsjednik HDS-a, te pravni savjetnik Saveza.

Sjednice Nadzornog odbora

Nadzorni odbor zasjedao je prema svom planu rada. Tijekom godine kontinuirano je obavljao nadzorne i savjetodavne aktivnosti, pri čemu je nadzirao poslovanje Saveza, računovodstvo, projektne aktivnosti, plan rada i izvješća. Predsjednik Nadzornog odbora, a po potrebi i članovi sudjelovali su na sjednicama Predsjedništva i priredbama Saveza.

Sjednice Disciplinskog odbora

Disciplinski odbor zasjedao je prema svom planu rada. Najvažnija zadaća DO bio je nadzor nad plaćanjem članarina. Tijekom godine nije korišten instrument isključivanja iz članstva, te nisu inicirani disciplinski postupci. Predsjednici Nadzornog i Disciplinskog odbora, a po potrebi i članovi redovito su pozivani na sjednice Predsjedništva i priredbe u organizaciji Saveza.

Na svim sjednicama tijela Saveza vođeni su zapisnici.

Gospodarske i financijske zadaće

Udruga je ažurno izvještavala o natječajima za 2023. godinu, te je na vrijeme podnijela financijska izvješća za 2024. Fondu Gábor Bethlen i Središnjem državnim uredu za Hrvate izvan RH. Početkom godine problem su predstavljala kašnjenja isplate potpora (Fond Bethlen potporu je doznačio u svibnju, a Središnji državni ured u rujnu). Savez je u interesu nesmetane provedbe planiranih programa dobio kredit od Croatia d.o.o.-a, koji je vraćen na vrijeme, sukladno ugovoru. Bez pozajmice, zbog velikih troškova, ne bi se mogla održati godišnja sjednica Skupštine.

Stručnjaci Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH tijekom godine sazvali su sastanak u Pečuhu i Budimpešti, gdje su obavili konzultacije s korisnicima potpora, pa tako i s predstavnicima Saveza. Na sastanku se razgovaralo o natječajnim mogućnostima u matici. Savez je izradio detaljno financijsko izvješće za 2024. godinu.

Najvažnije priredbe tijekom 2024. godine

„Dan hrvatskih civilnih zajednica, Festival Cro-Fest“ (oznaka projekta: NKUL-KP-1-2024/3-000753)

Ova državna priredba nadovezala se na sjednicu Skupštine, a održana je 11. svibnja 2024. u kuriji Fedák u Serdahelu. U svrhu provedbe potrebne uvjete u suradnji s Hrvatskim kulturnim i obrazovnim institutom Stipan Blažetin omogućilo je predsjedništvo Saveza. Na pozornici na otvorenom nastupili su Hrvatski izvorni KUD iz Budimpešte, Ženski zbor „Korjeni“ iz Martinaca, KUD iz Pustare, Hrvatski ženski pjevački zbor iz Letinje, folklorna pjevačica Mira Prosenjak i Podravski tamburaški orkestar.

Priredbi su nazočili veleposlanik RH u Budimpešti Mladen Andrić, generalni konzul Drago Horvat, počasni konzul Attila Kos i predsjednik HDS-a Ivan Gugan, koji su se obratili sudionicima.

Kuharski majstori iz regije gostima su nudili jela iz kotlića, pečnja, kolače i mjesna pića. Predsjednik Saveza sa svojom pratnjom položio je vijenac na grob Stipana Blažetina, pedagoga, pisca i pjesnika koji je živio u Serdahelu.

Projekt „Dan hrvatskih civilnih zajednica“ postigao je utvrđene ciljeve, KUD-ovi su svojim nastupom dočarali regionalnu kulturu, a gosti su mogli upoznati karakteristična jela i pića regije. Cjelodnevni program protekao je u duhu prijateljstva.

„Markov dan“

(oznaka projekta: NKUL-KP-1-2024/1-000174)

Naša udruga 1. lipnja 2024. organizirala je tradicionalni Markov dan

u Vancagi. Kao suorganizatori pridružili su se Hrvatska državna samouprava i Kulturni centar bačkih Hrvata, koji su sufinancirali priredbu.

Program je tradicionalno započeo svetom misom i blagoslovom pšenice u mjesnoj crkvi sv. Stjepana. Misno slavlje predvodio je nadbiskupijski savjetnik i santovački župnika Imre Polyák. Na misi je sudjelovao santovački crkveni zbor.

Nakon mise predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac kod spomen-ploče održao je laudaciju u kojoj se osvrnuo na rad mjesnog pisca, pjesnika i književnog prevoditelja Stipana Grgića Krunoslava, nakon čega su položeni vijenci.

Na velikoj pozornici na Trgu Szent István u 15:30 započeo je kulturni program i tamburaški festival.

U sklopu programa nastupila je plesna skupina i tamburaški orkestar Osnovne škole u Vancagi, hrvatska skupina mališana Dječjeg vrtića u ulici Templom, te bajski KUD „Zlatna grana“. Izvođači tamburaškog festivala bili su sastav „Veseli Gradišćanci“, zalski orkestar „MužiKaj“ i Podravski tamburaši.

Program je okončan nastupom glumca Stipana Đurića, koji je u pratnji mjesnog sastava „Čabar“ izveo popularne hrvatske i mađarske pjesme. Nakon programa održana je plesačnica u sportskoj dvorani škole.

Program je posjetilo preko tristo gostiju. Uvjereni smo da je priredba pridonijela očuvanju tradicije, kulture, materinskog jezika i vjerske baštine.

„Oživljavanje hrvatskih pučkih katoličkih pjesama u crkvenoj zajednici“

(oznaka projekta: NKUL-KP-1-2024/3-000749)

Na inicijativu voditelja Hrvatske referature Pečuške biskupije župnika Ladislava Bačmaija (koji je podrijetlom iz Podravine), uz pomoć Udruge Savez Hrvata u Mađarskoj, objavljena je liturgijska knjižica „Pjevajte gospodinu“, namijenjena za uključivanje vjernika u liturgiju na hrvatskom jeziku.

Autor u predgovoru o važnosti i ciljevima publikacije govori sljedeće:

„Primijetio sam kako većina hrvatskih vjernika u Mađarskoj ne poznaje riječi hrvatskih crkvenih pjesama i odgovore vjernika na misnim slavljinama na hrvatskome jeziku. Stoga sam odlučio prikupiti red mise na hrvatskom jeziku, svećeničke liturgijske tekstove, odgovore vjernika te tekstove crkvenih pjesama. Smatram da se materinski jezik neće izgubiti ako se vjernici mole i pjevaju na svom jeziku. Stoga dvostruko vrijedi izeka, „tko pjeva, moli dvostruko“.

Publikacija sadrži crkvene pjesme za cijelu liturgijsku godinu, od adventa do sahrana. Osim standardnog hrvatskog zbirka sadrži i pjesme na kajkavskom i gradišćanskohrvatskom jeziku. Neovisno o blagdanskome i liturgijskom razdoblju knjižica sadrži sve što je potrebno za aktivno sudjelovanje u misama na hrvatskom jeziku.

Liturgijska knjižica po prvi put predstavljena je u nadbiskupskoj crkvi u Mohaču 30. studenog 2024. godine. Publikaciju su predstavili župnik Ladislav Bačmai, lektorica Lilla Trubić i ravnateljica Croatia d.o.o.-a Timea Šakan Škrilin. Predsjednica Zaklade „Zornica“ Milica Klaić Tarađija, koja je sudjelovala u izradi knjižice nije mogla doći na promociju. U promociji je sudjelovao mjesni hrvatski pjevački crkveni zbor. Nakon promocije uslijedila je sveta misa na hrvatskom jeziku. Uz brojne vjernike misnom su slavljju nazočili generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan.

Naša je želja da knjižica dođe u sva naselja u kojima žive Hrvati i prakticiraju svoju vjeru. Uvjereni smo da i time doprinosimo očuvanju i obogaćenju liturgijske baštine.

„Dan hrvatske baštine“ (oznaka projekta: NKUL-KP-1-2024/3000751)

Hrvati u Mađarskoj stoljećima čuvaju i njeguju svoj materinski jezik, kulturnu baštinu i vjeru. Savez je opredijeljen za nastavak čuvanja i razvoj baštine, kako bi se ista mogla prenijeti mlađim naraštajima. Jedan od važnih elemenata borbe protiv asimilacije je scensko predstavljanje običaja, pjesama, plesova i pučkih igrokaza, kako bi se isti spasili od nestanka i zaborava. U svrhu toga ostvarili smo program „Dana hrvatske baštine“, koji se nadovezuje na tradicionalni božićni koncert.

Priredba je održana 18. prosinca 2024. u Kulturnom centru Kodály pred preko tisuću ljudi. Pobluku su pozdravili gradonačelnik Pečuha Attila Péterffy i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat.

Pogam je pripremio poznati koreograf i kulturnoumjetnički djelatnik József Szávai, a u njegovom prvom dijelu KUD Tanac predstavio je pučke običaje koji se vezuju uz važne prigode i blagdane.

Na taj način scenski su izvedeni baranjski svatovski običaji, pokladni običaji, „Kraljice“ koje slave obnovu i proljeće, te detalji mohačke šokačke koreografije „Pranje na Dunavu“, pri čemu su vrsni pjevači i tamburaši dočarali melodije hrvatskih misa, adventa, Božića i Nove godine.

U drugom dijelu programa nastupio je popularni zagrebački sastav „Gazde“. Skoro dvosatna izvedba ostvarena je u izvanrednoj atmosferi, publika je zajedno s članovima sastava pjevala poznate pjesme i hitove.

Atraktivnoj izvedbi doprinijela je i scenska tehnika Kulturnog centra Kodály. Izvedbu je pratilo tisuću ljudi.

Državni dan Hrvata

Dan Hrvata u suradnji s Hrvatskom državnom samoupravom priredili smo 9. studenog 2024. u Sambotelu. Priredba je započela u mjesnoj crkvi misom na hrvatskom jeziku, dok je gala program održan u dvorani Bartók. Gradišćanski KUD-ovi izveli su kvalitetan program.

Savez je temeljem odluke Predsjedništva predao odlikovanja zaslužnim pojedincima koje su nominirale regionalne hrvatske organizacije iz Gradišća, Bačke, Budimpešte i Peštanske županije.

Povodom Dana Hrvata priznanja su dobili dr. Dinko Šokčević iz Budimpešte, Marija Ivo iz Kalače i János Virág iz Büka.

Regionalni i mjesni programi koji su ostvareni uz potporu Saveza

Savez je moralno i skromnim financijskim sredstvima podržao regionalne tradicijske priredbe i programe.

To su među ostalim bile sljedeće priredbe:

Hrvatski balovi, prela (prilozi za tombolu), Bajske maškare, Hrvatski piknik u Letinji, Podravsko kolinje, hodočašće u Santovo i misa u marijanskom svetištu te županijsko natjecanje učenika iz Gradišća.

Predsjedništvo je tijekom 2024. dostavilo prijedlog za dodjelu Nagrade „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“. Na temelju preporuke 4. ožujka 2024. u Bugarskom kulturnom centru u Budimpešti nagradu je primio glazbeni sastav „Koprive“ iz Petrovog Sela.

Odnosi Saveza s drugim organizacijama

Savez je u proteklom izbornom ciklusu tijesno surađivao sa svojim najvažnijim strateškim partnerom, **Hrvatskom državnom samoupravom**. Svojim istaknutim ciljem smatramo koordinaciju državnih manjinskih programa, kako bismo pomoću članova Skupštine mogli uključiti u izgradnju strukture i kadrovskih pretpostavki Hrvatske državne samouprave.

Nastojali smo surađivati s **mjesnim i županijskim hrvatskim samoupravama, civilnim udrugama i udrugama drugih narodnosti**. Raduje nas što je predsjednik Saveza i ove godine pozvan na državnu sjednicu Saveza Slovaka, gdje je iznio svoje stajalište o manjinskoj politici u Mađarskoj.

Savez održava korektnne radne odnose s **maticom**, i to samostalno i pomoću hrvatske diplomacije. Sudjelovali smo na narodnosnim priredbama koje organizira matica, te u radu mađarsko-hrvatskog Međuvladinog mješovitog odbora za manjine.

Uspostavili smo i održavamo profesionalne odnose sa **zakladama, organizacijama, ministarstvima i upraviteljima** fondova koji omogućuju rad Saveza.

Aktivno sudjelujemo u radu **Savjetodavnog tijela okruglog stola za ljudska prava**.

FINANCIJSKO IZVJEŠĆE U 2024. GODINI

1. siječnja 2024. – 31. prosinca 2024.

PRIHODI:

Početno stanje 1. siječnja 2024.	15.125,432 Ft.-
Prihodi u 2024. godini:	
Članarine	1.043.600 Ft.-
Potpora Fonda Bethlen	6.650,000 Ft.-
Potpora Državnog ureda	1.947.250 Ft.-
Kamata	2.495,075 Ft.-
Prihodi ukupno	12.135,925 Ft.-

RASHODI:

Telefon	232,188 Ft.-
Putni troškovi	468,113 Ft.-
Troškovi goriva	818,63 Ft.-
Troškovi službenog vozila	733,242 Ft.-
Doznaka partnerske organizacije	100,000 Ft.-
Bankovni troškovi	187,736 Ft.-
Uredski materijal	86,604 Ft.-
Poštarine	83,095 Ft.-
Računovodstvo	600,000 Ft.-
Ostale usluge	465,703 Ft.-
Najamnine	113,500 Ft.-
Odvjetnička naknada	254,000 Ft.-
Prijevozni troškovi	2.608,226 Ft.-
Honorar	400,000 Ft.-
Ostali troškovi priredbi	829,356 Ft.-
Troškovi kulturnih manifestacija	1.701,800 Ft.-

Rate automobila /glavnica	945,604 Ft.-
Rate automobila, kamata	20,180 Ft.-
Povrat pozajmice	650,000 Ft.-
Kamata pozajmice	11.885 Ft.-

Rezultat /za 2024. g./: + 826,630 Ft.

Stanje blagajne 31.12.2024. g.: 380,627 Ft.-

Stanje na računu 31.12.2024. g.: 1.076,375 Ft.-

Rezerviranje 31.12.2024 g.: 14.495,015 Ft.-

Završno stanje 31.12.2024. g.: 15.925,062 Ft.-

PLANA RADA UDRUGE SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ ZA 2025. GODINU

Plan rada za 2025. godinu Predsjedništvo je sastavilo prema odluci usvojenim na sjednici Skupštine koja je održana u Pustari 11. svibnja 2024. godine i zaključcima sjednice Predsjedništva održane u Baji 29. ožujka 2025., smjernicama Statuta, projektnom financiranjem za 2025., uplatama članarina te ostalim ostvarenim potporama.

Savez svoje aktivnosti na očuvanju baštine i kulturne aktivnosti, kao i aktivnosti na očuvanju materinskog jezika provodi u šest ravnopravnih regija koje nastanjuju pripadnici hrvatske narodnosti.

Najvažnije ovogodišnje zadaće

- Savez svojom najvažnijom zadaćom smatra promišljanja o svojoj kulturnoj strategiji koja se ravna prema aktualnoj narodnosnoj politici i zakonodavstvu, a u svrhu očuvanja identiteta, jezika, tradicije i kulturnih uvjeta hrvatskih zajednica te daljnje izgradnje kulturne autonomije.
- Godišnja se skupština mora sazivati brižno, kako bi na njoj svoja stajališta, mišljenje i prijedloge u vezi s radom Saveza mogao iznijeti što veći broj registriranih članova i predstavnika udruga.
- Udruga mora temeljito proučiti popise registriranih članova, stabilizirati njihov broj i pripaziti na plaćanje članarina.
- Uz pomoć medijskih i promidžbenih materijala u Republici Hrvatskoj i Mađarskoj treba se staviti snažniji naglasak na predstavljanje rada, ciljeva, nastojanja, zadaća i rezultata Saveza.
- Osim praćenja natječaja u zemlji i matici, s ciljem unapređenja i sigurnosti financijskog poslovanja te financiranja Saveza, veća pozornost treba se posvetiti korištenju mogućnosti koje pružaju europski natječaji. Trebamo koristiti europska sredstva u cilju stabilnijeg i kvalitetnijeg gospodarenja, kao i stvaranja stabilnije i sigurnije financijske pozadine.
- Udruga se treba prilagoditi nastalim gospodarskim uvjetima, te štedljivim djelovanjem zadržati financijsku ravnotežu.
- Predsjedništvo određivanjem konkretnih strateških ciljeva i zadaća, te izradom radnih programa treba jačati partnerske veze s regionalnim hrvatskim organizacijama, samoupravama i tijelima drugih narodnosti.

Najvažnije priredbe

Priredbe posvećene 35. obljetnici osnutka Saveza

Savez ove godine proslavlja 35. obljetnicu postojanja. Obljetnicu želimo obilježiti publikacijom u kojoj bi smo se kratko osvrnuli na najvažnija događanja u proteklih 35 godina. Publikacija bi se predstavila u svim regijama, gdje bismo istodobno proslavili tu važnu obljetnicu.

Sazivanje Skupštine:

Ovogodišnju skupštinu Predsjedništvo će održati 10. svibnja 2025.

u Gari. Nakon odgovarajućih priprema svim će se članovima putem poštanske pošiljke ili elektroničkom poštom dostaviti pozivi i pismeni materijali. Dokumenti Skupštine i pozivnica objavit će se u Hrvatskom glasniku i na mrežnoj stranici Udruge. O sudjelovanju što većeg broja članova brinu regionalni predsjednici.

Državni dan Hrvata

Priredbu organiziramo u suradnji s Hrvatskom državnom samoupravom, a ona će se održati u studenom 2025. u Pečuhu. Sukladno odluci Predsjedništva Savez će dodijeliti odlikovanja zaslužnim udrugama i pojedincima koje predlažu podravinske i baranjske regionalne hrvatske organizacije. Bogati kulturni program sastavljaju domaćini.

Hrvatski proljetni kulturni i gastronomski festival

Ovaj kulturni program koji se sastoji od više priredbi priprema Regionalno tijelo Baranjske županije.

Markovdan

Tradicionalni Markovdan i blagoslov pšenice održat će se 17. svibnja 2025. u Vancagi.

Natjecanje u kazivanju hrvatskih stihova i proze u Gradišću

Ova tradicionalna priredba okuplja učenike koji se obrazuju na gradišćanskohrvatskom jeziku.

Regionalni i mjesni programi koje podržava Savez

Savez će moralno i financijski podržavati regionalne tradicijske priredbe i programe.

Takvi programi među ostalim obuhvaćaju:

- regionalne hrvatske dane, dane sela i proštenja,
- natjecanja u poznavanju hrvatskog jezika za djecu,
- turneje i nastupe kulturnih ansambala, pokrivanje putnih troškova,
- konkretne programe u polju očuvanja baštine,
- znanstvene konferencije i izložbe,
- hrvatske mise i hodočašća,
- advenstke i božićne koncerte, susrete zborova,
- otkrivanja spomen-ploča i obilježavanja obljetnica,
- održavanje foruma i predavanja te nakladničke aktivnosti.

Ljudski kapaciteti Saveza

Predsjedništvo

Aktivnosti planiranja, organizacije i operativne provedbe sukladno Statutu ostvaruje sedmeročlano predsjedništvo. Predsjedništvo saziva najmanje četiri puta godišnje.

Zadaće u prvom tromjesečju:

- rad na natjecajima, obračuni,
- izrada izvješća za 2024. godinu,
- izrada Plana rada i Nacrta proračuna za 2025. godinu,
- provedba državnih i regionalnih programa koji su predviđeni u prvom tromjesečju,
- pripreme za sazivanje skupštine.

Zadaće u drugom tromjesečju:

- sjednica skupštine,
- održavanje državnih i regionalnih proljetnih programa.

Treće tromjesečje:

- održavanje ljetnih kulturnih priredbi.

Zadaće u četvrtom tromjesečju:

- pripreme i održavanje Državnog dana Hrvata,
- prijedlozi za dodjelu odlikovanja,
- božićne i adventske priredbe,

- pregled uplata članirana i popisa članova,
- sastavljanje izvješća.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor zasjeda prema svom planu rada, te kontinuirano obavlja kontrolne i savjetodavne aktivnosti.

Predsjednik Nadzornog odbora, a po potrebi i članovi pozivaju se na sjednice Predsjedništva i priredbe Saveza.

Disciplinski odbor:

Disciplinski odbor zasjeda prema svom planu rada. Najvažnija zadaća Disciplinskog odbora je kontrola plaćanja članarina i primjena instrumenta isključenja iz članstva.

Gospodarske i financijske zadaće Saveza

- izrada financijskih izvješća za 2024. godinu, dostava natječajnim upravljačkim tijelima,
- izrada i prijava projekata za 2025. godinu,
- vođenje računa i doznake,
- štedljivo poslovanje,
- izrada i podnošenje financijskih izvješća za 2025. godinu.

Partnerstva Saveza

Najvažniji strateški partner Saveza je **Hrvatska državna samouprava**.

Zadaće:

- koordiniranje državnih ciljeva, zadaća i programa,
- sudjelovanje na sjednicama tijela dviju organizacija,
- zajedničko sudjelovanje u izgradnji mađarsko-hrvatskih međudržavnih odnosa,
- organizacija zajedničkih programa.

Najvažniji strateški partneri regionalnih organizacija Saveza su **mjesne i županijske hrvatske samouprave te nevladine organizacije**.

Zadaće:

- regionalne organizacije u suradnji s mjesnim i županijskim hrvatskim samoupravama i nevladinim organizacijama definiraju najvažnije godišnje zadaće i koordiniraju provedbu mjesnih i županijskih programa.

Savez preko hrvatskog diplomatskog zbora u Mađarskoj te samostalno održava korektne odnose s **maticom**.

Zadaće:

- sudjelovanje na manjinskim konferencijama koje organizira matičica,
- traženje financijske potpore,
- sudjelovanje u radu Mađarsko-hrvatskog mješovitog odbora za manjine.

Savez uspostavlja i njeguje profesionalne odnose sa **zakladama, organizacijama, ministarstvima i upraviteljima fondova** koji jamče njegovu funkcionalnost.

Zadaće:

- rad na natječajima i konzultacije

Aktivno sudjelovanje u radu **Savjetodavnog tijela okruglog stola za ljudska prava**.

Zadaće:

Zastupanje hrvatskog narodnosnog civilnog sektora.

UDRUGA SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ
PLAN PRORAČUNA ZA 2025. GODINU

PRIHODI:

PRIHODI	IZNOS
Početno stanje 1. siječnja 2025.	15.952,062 Ft.-
NATJEČAJI	
Fond Bethlena Gabora	7.100,000 Ft.-
Središnji državni ured	2.500,000 Ft.-
DRUGI IZVORI:	
Članarina	1.600,000 Ft.-
Kamata pričuve za 2025. godinu	1.000,000 Ft.-
SVEUKUPNO	28.152,062 Ft.-

RASHODI:

RASHODI PODROBNO	IZNOS
Državne priredbe	5.000,000 Ft.-
Gorivo službenog vozila	800,000 Ft.-
Održavanje službenog vozila	600,000 Ft.-
Rate službenog vozila - lizing	480,000 Ft.-
Sjednice, zasjedanja, putni troškovi, gostoprimstvo	800,000 Ft.-
Telefon	260,000 Ft.-
Uredski troškovi	100,000 Ft.-
Poštarski troškovi	100,000 Ft.-
Bankovni računi	190,000 Ft.-
Ažuriranje VEB stranice, skladištenje	150,000 Ft.-
Honorar predsjednika	400,000 Ft.-
Računovodstvo	600,000 Ft.-
Odvjetnička naknada	250,000 Ft.-
Regionalne, mjesne priredbe, potpora programima	2.422,062 Ft.-
SVEUKUPNO	12.152,062 Ft.-
Pričuva	12.000,000 Ft.-
Kamata	3.000,000 Ft.-
Rezerva za 2026. godinu	1.000,000 Ft.-
SVEUKUPNO	28.152,062 Ft.-

Materijal (I–VI) je sastavila Udruga Savez Hrvata u Mađarskoj te je objavljen u izvorniku.

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin” nastavlja s djelovanjem radi očuvanja hrvatskoga jezika i kulture

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin” prva je ustanova u Pomurju koju je utemeljila Hrvatska državna samouprava radi poboljšanja rada na očuvanju hrvatskoga jezika i kulture u regiji. Za voditelja ustanove već je treći put izabrana Zorica Prosenjak Matola, profesorica hrvatskog jezika i književnosti (diplomirala na ELTE-u) te nastavnica hrvatskog jezika u Osnovnoj školi „Katarina Zrinski” u Serdahelu. Ravnateljica je tijekom godina vođenja ustanove završila i struku organizatorice kulture. Osim voditeljice u ustanovi radi jedna suradnica u punom statusu, Timea Reicher Székely, koja ujedno radi i administraciju, te u pola statusa Balázs Bódis, koji je angažiran kod pripremanja i ostvarivanja pojedinih programa. Prema dokumentima koji su javni na stranicama održavatelja (HDS) proračun ustanove za 2025. godinu nešto je viši od 42 milijuna forinti. U proračun za ovu godinu uvršten je još jedan status djelatnika. Zavod će ove godine obilježiti desetu godinu postojanja, sjedište mu je u Serdahelu u Kuriji Fedak, koju je Hrvatska državna samouprava dobila na korištenje od Mjesne samouprave Serdahela. U zgradi kurije uređen je ured te su osigurane i neke druge prostorije za djelovanje (konferencijska dvorana). Međutim, u kuriji nema dvorane u kojoj bi se mogle održavati veće priredbe.

Ravnateljica Zorica Prosenjak Matola već devet godina vodi ustanovu i od Skupštine Hrvatske državne samouprave ponovno je dobila povjerenje na četiri godine. Prema njezinim riječima, u početku djelovanja zavoda formulirani su određeni ciljevi i zadatci institucije. „Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod ‘Stipan Blažetin’ ponajprije treba raditi na promicanju hrvatskoga jezika, kulture, umjetnosti i znanosti odnosno na okupljanju hrvatske zajednice u regiji i šire, njegovanju hrvatskoga jezika, kulture, povezivanje umjetnika, književnika i znanstvenika i njihovih ustanova u Mađarskoj, uspostavljanju suradnje s partnerskim ustanovama iz matične domovine. Jednako tako treba raditi na istraživanju, očuvanju tradicionalnih vrijednosti Hrvata, na upoznavanju intelektualnih i umjetničkih vrijednosti, očuvanju narodnosne kulture. Od samih početaka Hrvatski kulturno-prosvjetni

zavod ‘Stipan Blažetin’ pokušavao je pronaći svoje mjesto u regiji, pružiti pomoć hrvatskim ustanovama i samoupravama. Svojim djelovanjem, koliko je moguće, nastoji obuhvatiti razne naraštaje počevši od najmlađih do najstarijih”, pojasnila je ravnateljica.

U pomurskoj regiji osim Zavoda nema drugih hrvatskih državnih ustanova. Od hrvatskih institucija djeluju samo tri

Zorica Prosenjak Matola, ponovno izabrana ravnateljica

osnovne škole s predmetnom nastavom hrvatskog jezika – u Boršfi, Keresturu i Serdahelu – te su u održavanju mađarske države. Djeluje i pet hrvatskih dječjih vrtića, koji su u rukama mjesnih samouprava. Pomurski Hrvati vrlo su se radovali utemeljenju nove ustanove kako bi ona u neku ruku pomogla u njegovanju hrvatskog jezika i kulture i mladima i odraslima. Naime, nakon završetka osnovne škole malo je mogućnosti za nastavak učenja hrvatskog jezika u regiji. Nije to lak zadatak za jednu takvu ustanovu, no ravnateljica je u početcima anketirala hrvatsku zajednicu kakva bi im pomoć bila potrebna.

„Nakon što je utemeljen zavod i nakon što sam postala ravnateljica, predstavila sam se svim hrvatskim samoupravama, udrugama, ustanovama i ponudila pomoć. Odonda smo izgradili neku vrstu suradnje, mislim da je dosta dobra. Naravno da bi uvijek moglo bolje, npr. katkad ne uspijevamo uskladiti svoje programe, ali zavod uvijek nudi pomoć u ljudskim resursima. Nekad uspijevamo dati i materijalnu pomoć za razne programe ili za pisanje natječaja. Nažalost, u Pomurju nema baš mnogo stručnjaka u školama za folklor, etnografiju i tamburu. Zavod je jedno vrijeme angažirao učiteljicu folklor iz Hrvatske za dječje vrtiće i serdahelsku osnovnu školu, međutim pandemija je to onemogućila i suradnja je odonda prekinuta. Učenje tambure u keresturskoj i u serdahelskoj

Zgrada Mjesne samouprave Serdahela, gdje je smješten i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“

školi funkcionira od samih početaka, naš Zavod plaća učitelje tambure, pa smo tako uspješni zadržati naše mlade uz tamburu. Radujemo se da s tamburom uspijevamo okupiti mlade, a u tome ulogu imaju i mjesne hrvatske samouprave. Bila bih sretna kad bi u okvirima naše ustanove mogla djelovati i plesna skupina mladih. Planiram okupiti mlade iz više hrvatskih naselja jer mi se čini da ih s kulturom najviše možemo okupiti, a preko nje jačati i njegovanje hrvatskog jezika”, kazuje o budućim planovima ravnateljica. Dodala je da ima u planu pokrenuti i tečaj hrvatskoga jezika jer među mladima ima onih koji bi voljeli polagati jezični ispit iz hrvatskog jezika, a u tome im zavod može pružiti pomoć.

Sudionici biciklijade

Uskrsna radionica

Budući da je riječ o državnoj ustanovi, naravno, njezin je zadatak i surađivati s ostalim ustanovama Hrvatske državne samouprave. Zavod ima i neku posredničku ulogu između krovne organizacije Hrvata i hrvatske zajednice iz regije te je organizator državnih priredbi koje se ostvaruju u regiji. Od HDS-ovih državnih priredaba u Pomurju svake se godine organizira Državni dječji folklorni i tamburaški festival u suorganizaciji s Kulturno-prosvjetnim centrom i odmaralištem Hrvata u Mađarskoj te priredbe koje se održavaju po

regijama. Ako ima mogućnosti, zavod organizira i izlete u druge regije. Tako su učenici pomurskih škola posjetili Muzej sakralne umjetnosti u Prisiki. Zavod djeluje na području na kojemu se govori na kajkavskom narječju, koje se postupno gubi iz svakodnevice jer u regiji nema hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova na srednjoj, pa ni na visokoj razini. Nedostaju stručnjaci koji bi se bavili istraživanjem tog područja. Ravnateljica također osjeća nedostatak i načisto je s time da je sad posljednja prilika da se od zaborava spase kajkavske jezične vrijednosti.

„U svoj četverogodišnji plan programa upisala sam da u tom mandatu svakako želim staviti naglasak na sakupljanje duhovne baštine i izdavanje knjige. Vrlo malo tiskanih materijala ima o povijesti i tradicijama pomurskih Hrvata, a vjerujem da još ima ljudi koji bi to mogli zabilježiti. Zavod već godinama organizira učeničke konferencije na kojima je zadatak istraživanje povijesti pomurskih naselja o određenim temama i tako već za razna područja imamo neke materijale. Naravno,

treba to sve proširiti i detaljnije obraditi. Tu računam na umirovljene učitelje koji još pamte mnogo toga i mislim da i znaju kako to treba obraditi. U tom poslu svako ću zatražiti njihovu pomoć”, dodala je gđa Matola.

Hrvatski zavod nazvan je po jednom od najplodnijih književnika Hrvata u Mađarskoj Stipanu Blažetinu, koji je, iako je rodom iz Santova, četrdeset godina radio u Serdahelu i kao pjesnik i kao nastavnik i ravnatelj te aktivno sudjelovao u društvenom životu područja. Zavod ga se u suradnji s mjesnom Hrvatskom samoupravom „Stipan Blažetin“ prisjeća u sklopu Hrvatskih pomurskih jesenskih književnih dana,

koje je započelo još Društvo Horvata kre Mure. Ponovno izabrana ravnateljica zavoda željela bi da se uredi spomen-soba Stipana Blažetina s pjesnikovim predmetima i knjigama kako bi to bila stalna izložba u zgradi gdje je on nekad i živio i radio. Među planovima joj je i bolje povezivanje s ostalim hrvatskim regijama, da se pomurski Hrvati bolje upoznaju s kulturom te narodnom nošnjom i folklorom Hrvata iz drugih regija jer to i njih jača u nacionalnoj samosvijesti i jer se mnogo toga može učiti od drugih. No naglasak u djelovanju ponajprije treba biti na istraživanju i njegovanju tradicija i običaja pomurske regije, njihovo arhiviranje, njegovanje kajkavskog narječja. U tom nastojanju izvjestila nas je ravnateljica da je u pripremi pjesnička zbirka pjesnikinje Jolanke Tišler koju će izdati EGTS Regija Mura, ali je u sastavljanju knjige pomogao zavod. Nada se da će se knjiga objaviti još ove godine. Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ ove će godine proslaviti desetu obljetnicu svojega postojanja, što će obilježiti raznim programima.

Beta

Dječji festival

Plan rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ za 2025. godinu

- **8. veljače:**
Pomurski hrvatski bal 2025. (ostvareno)
- **14. veljače:**
promocija *Hrvatskog katoličkog kalendara 2025.* (ostvareno)
- **ožujak:**
Tradicionalna povorka u povodu fašnika (stare maske, stari običaji) s učenicima OŠ „Katarina Zrinski“ u Serdahelu (ostvareno)
Vjerski susret dječjih pjevačkih zborova
Promocija *Hrvatskog kalendara 2025.*
- **travanj:**
Kazališne predstave za djecu i odrasle u izvedbi Hrvatskog kazališta Pečuh
Tjedan kajkavskog narječja: okrugli stol u društvu spisatelja kajkavske poezije
- **15. travnja:**
Uskrsna radionica: čuvanje starih običaja, izrada uskrsnih pisanica s kajkavskim i drugim hrvatskim motivima u Serdahelu u suradnji i s drugim institucijama
- **30. svibnja:**
VI. Državni dječji i folklorni festival
Serdahel (državna priredba)
- **7. – 11. srpnja:**
Dječji hrvatski i tradicionalni kamp
- **26. srpnja:**
Festival gibanice i folkloru u Serdahelu
- **kolovoz:**
posljednji tjedan u kolovozu
Puhački kamp u zajedničkoj organizaciji s Glazbenom školom u Letinji
- **rujan:**
priredba „Upoznajmo hrvatske regije u Mađarskoj“
- **jesenska škola**
u suradnji s Fakultetom hrvatskih studija iz Zagreba već nekoliko godina ostvaruju plodnu suradnju koja uključuje različite aktivnosti, a najistaknutija je među njima nastavna praksa studenata diplomskog studija Kroatologije koji održavaju jezične vježbe učenicima tijekom svojega boravka u Serdahelu
- **listopad:**
Učenička konferencija u Serdahelu
Jesenski književni dani
Spomendan Stipana Blažetina u suorganizaciji s Hrvatskom samoupravom Serdahela
- **prosinac:**
adventski koncert i seoski Božić

Mala stranica

BAKINA KUĆA U MOJIM SJEĆANJIMA

Postoji jedno mjesto u mojim sjećanjima, zakopano negdje između mirisa svježeg pečenog kruha i zvuka vjetra što prolazi kroz polja suncokreta. Ta kuća, s krovom od slame i prozorima koji svijetle kao male zvijezde u noći, bila je srce mog djetinjstva. Smještena na rubu sela, uvijek je izgledala kao da pripada nekom drugom vremenu – vremenu koje je teklo sporije, gdje su dani mirisali na poljsko cvijeće, a večeri tonule u san uz svirke cvrčaka. Tu je živjela moja baka. Njezin glas bio je blag, ali odlučan, ruke su joj bile hrapave od rada, ali nježne kad su milovale moju kosu. Izlazak sunca uvijek je pratio pijetao, koji je neumorno kukurikao, a kroz prozor već bih zatekla baku kako prevrće zemlju oko cvijeća, pričajući s njim tiho, kao da su stari prijatelji. Ljeta su bila duga i bezbrižna. Trčala sam kroz polja, sakupljala košare pune zrelog voća i krila se iza kamenog bunara u kojemu je voda uvijek bila studena, čak i usred ljeta. Svaka večer, jedna nova priča. Te priče nikad nije čitala, već su dolazile iz njenih uspomena iz njenog velikog

srca. Nikad ih nisam zapisala, ali ih vječno nosim negdje duboko u svojim mislima. Ali vrijeme ne čeka nikoga. Odrasla sam i otišla u grad. Dugo nisam dolazila. Sve sam se rjeđe prisjećala mirisa polja, domaćeg kruha i zvuka škripave ručke na bunaru. A onda, jednog dana, nešto me povuklo natrag. Vratila sam se, a kuća je stajala tamo, ali više nije bila ista. Krov od slame bio je nagrizen vremenom, zidovi sivi i ispućali, a prozori – nekad puni toplog svjetla – sad su gledali u svijet prazni i mračni. Ruže koje je baka njegovala divlje su rasle, spletene s korovom, kao da su se borile da zadrže uspomene. Stajala sam ispred kuće s rukom na hladnom kamenju bunara i shvatila – kuće nisu samo zidovi i krovovi. One su priče, emocije, trenutci. U tom trenutku, kroz šapat vjetra, mogla sam čuti bakin glas, smijeh djeteta koje sam nekoć bila, pjesmu cvrčaka u toplim ljetnim noćima. I znala sam – ova kuća nije umrla. Živjet će u meni. I sve dok mene ima, nikada neće nestati.

Lila Benđeskov

30 GODINA LUTKARSKOG PROLJEĆA

Lutkarsko proljeće u Vukovarsko-srijemskoj županiji već tri desetljeća donosi čaroliju lutkarstva u svaki kutak te regije spajajući umjetnost, djecu i proljetnu radost u jedinstveno kulturno događanje. Ovaj jubilej ne označava samo kontinuitet manifestacije nego i njezinu važnost u očuvanju i promociji lutkarske umjetnosti – koja odgaja, poučava i oduševljava generacije najmlađih gledatelja.

Posebnost Lutkarskog proljeća leži u njegovoj sveobuhvatnosti – lutkarske predstave ne izvode se samo u većim sredinama (gradovima) nego i u manjim općinama i mjestima. Tako dopire do svake dječje ruke i svakog znatiželjnog pogleda. Tri desetljeća Lutkarskog proljeća nisu samo retrospektiva bogate tradicije nego i potvrda da lutkarstvo ima budućnost. Ovaj jubilej slavi upornost umjetnika, podršku zajednice i radost djece koja iz godine u godinu s nestrpljenjem iščekuju dolazak svojih omiljenih junaka.

„Proljeće, djeca i lutke – spoj koji traje i raste, donoseći osmijehe, čaroliju i toplinu u srca svih sudionika”, ističe u programskoj knjižici ovogodišnjeg 30. Lutkarskog proljeća, koje je održano od 7. do 11. travnja, Slaven Nuhanović.

Šesnaest kazališta iz Hrvatske i dijaspore, među njima i Hrvatsko kazalište u Pečuhu, odigralo je čak 90 predstava u pet gradova Vukovarsko-srijemske županije, 22 općine i 10 manjih mjesta. Dodatno, šest predstava izvedeno je u Orašju i Odžaku u susjednoj Bosni i Hercegovini.

Hrvatsko kazalište u Pečuhu nastupilo je na trima lokacijama s predstavom „Majstori” u režiji Gorana Smoljanovića. Predstavu su osmislili i u njoj glume Dejan Fajfer i Goran Smoljanović. Publiku su oduševili 7. travnja u Drenovcima i Vrbanji te 8. travnja u Nuštru i Vinkovcima.

Predstava „Majstori” donosi humor u duhu *slapstick*-komedije inspirirane legendama poput Charlieja Chaplina i Bustera Keatona kombinirajući komediju karaktera, zabune i situacije. Radnja se vrti oko dvojice majstora kojima je povjeren zadatak postavljanja semafora za regulaciju prometa. Majstor Leopold je genijalac, ali samodopadan i hvalisav, dok je šegrt Ivek znatiželjan, ali nespretni i lijen. Zbog svojih karakternih osobina upadaju u naizgled bezizlazne situacije i nevolje. Svjesni važnosti dobro obavljena posla, primjenjuju metodu pokušaja i pogreške, čime potiču gledatelje na aktivno sudjelovanje.

Branka Pavić Blažetin

Mohački koncert Panonskog tamburaškog orkestra

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Mohača u mohačkoj kinodvorani Kossuth 23. ožujka održan je koncert Panonskog tamburaškog orkestra iz Pečuha.

Organizatori su iskreno zahvalili svima koji su im se pridružili na tom predivnom koncertu, a posebno Panonskom tamburaškom orkestru, koji je i na mohačkom koncertu, kao i na svim svojim nastupima, stvorio fantastičnu atmosferu te omogućio zajedničko slavljenje hrvatske kulture uz glazbu.

Na koncertu se okupio velik broj zainteresiranih građana Mohača koji su uživali u nastupu orkestra pod dirigentskom palicom Ivana Draženovića.

Panonski tamburaški orkestar iz Pečuha